

Ton je ovih teza, prema Holtonovim riječima, skeptičan, ali još uvijek optimističan.

"Cosmopolitanisms" Roberta J. Holtona možda ne nudi jednostavne odgovore kako kozmopolitizam može biti potencijalno rješenje za izazove suvremenoga svijeta, jer kao što sam autor zaključuje, takvih odgovora nema. On kroz sociološki i povijesni okvir, s pomoću kojega primarno sagledava temu, daje pregled jedne ideje koja doživljava ponovni procvat u posljednjih dvadeset godina te pokušava objasniti kako je i zašto do njega došlo. Zbog pristupa i prezentacije teme, knjiga će biti najbliža sociolozima, premda će i znanstvenici drugih društvenih i humanističkih grana koji se barem djelomično zanimaju za pitanja kozmopolitizma u njoj naći dovoljno korisnih i zanimljivih informacija. Jer iako "Cosmopolitanisms" ne daje sve odgovore na pitanja koja kozmopolitizam danas postavlja, on ih svakako vrlo sustavno bilježi, pa samim tim pruža i drugima okvire za neka nova istraživanja.

Marin Beroš

Jadranka Švarc HRVATSKA U DRUŠTVU ZNAJANJA: PRIJEPORI I PERSPEKTIVE INOVACIJSKE POLITIKE

Školska knjiga / Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, 2009., 162 str.

U zajedničkoj nakladi Školske knjige i Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar objavljena je 2009. godine knjiga "Hrvatska u društvu znanja: prijepori i perspektive i-

novacijske politike". Autorica je u ovoj knjizi spojila svoje dugogodišnje iskustvo praktičnog rada na uspostavljanju inovacijskoga sustava u Hrvatskoj u sklopu bivšega Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa i teorijskog rada na istraživanju inovacija i inovacijskog sustava kao kompleksnoga socioekonomskog fenomena, oblikovanog specifičnostima lokalnog okruženja. Potaknuta naglim usponom inovacijske politike i sveprisutnošću inovacije kao ključnoga faktora stvaranja društvenoga blagostanja, knjiga sustavno i dubinski obrađuje pojam inovacijske politike i koncept nacionalnog inovacijskog sustava, potičući uspostavu dijaloga znanstvene zajednice s političkom elitom i menadžerima, kako bi se ubrzao gospodarski razvoj Hrvatske.

Knjiga je nastala na temelju znanstvenoga projekta "Društvena evaluacija hrvatskog inovacijskog sustava u funkciji gospodarstva znanja", što ga je financirao MZOŠ od 2007. do 2009. Sastoji se od deset poglavlja, podijeljenih u tri tematske cjeline, te uvoda i predgovora.

U uvodnom dijelu opisuje se kontekst djelovanja hrvatskih znanstvenika, koji, s jedne strane, teže k ostvarenju društva znanja, a s druge strane, nailaze na niz zapreka u trenutačnom stanju hrvatskoga društva i gospodarstva, koje ne mari previše za znanost, a još manje za primjenu znanja kroz inovacije i suradnju znanstvene i gospodarske sfere, što i čini pretpostavku ostvarenja gospodarstva znanja. Uz definicije nekih ključnih pojmova, poput inovacijskoga sustava i politike, pruženo je i osnovno polazište knjige – potreba ostvarenja nove tehnoeкономске paradigme, koja bi se temeljila na izgradnji inovacijskoga sustava. Pritom, kako autorica sama definira, inovacijski sustav "ima ulogu ideološkog diskursa, ali i praktičnog mehanizma koji zagovara korištenje razvojno-istraživačkih i znanstvenih resursa, kako iz javnog tako i privatnog sektora, za razvoj gospodarstva putem inovacija kao kapitaliziranog znanja".

Prvi dio knjige sastoji se od tri dijela i pruža uvid u povijesni nastanak inova-

cijske politike, inovacijskoga sustava i nove inovacijske paradigme od 1970-ih godina do današnje prakse, i to u Europi i na međunarodnoj sceni. Objašnjava se i nastanak i koncept nacionalnoga inovacijskog sustava, gospodarstva znanja te uloga znanja u gospodarskom razvoju od druge industrijske revolucije do danas. Prvo poglavlje posvećeno je razvoju inovacijske politike, evoluciji u shvaćanju inovacija te pojmu političkog učenja kao mehanizma apsorpcije razvojnih ideja od javne uprave. U drugom se poglavlju razmatra utjecaj teorija gospodarskog rasta i tehnološke promjene na nastanak nove inovacijske paradigme. Razgraničavaju se pojmovi društva i gospodarstva znanja te gospodarstva znanja i prethodnih ekonomskih epoha. Objašnjene su i razlike dviju osnovnih teorija rasta – neoklasične egzogene i endogene ili nove teorije rasta te evolutivno-institucionalne teorije, koja ustanovljuje tehnologiju kao odraz socioekonomskog okruženja te sposobnosti društva da organizira institucije koje ubrzavaju tehnološki napredak. Treće poglavlje posvećeno je konceptu nacionalnoga inovacijskog sustava koji nastaje 1980-ih, opisivoga kao mreže "institucija privatnog i javnog sektora koje svojim aktivnostima i međusobnom interakcijom potiču, uvoze, modificiraju i šire inovacije". Ovaj koncept zahvaljuje svoju privlačnost polazištu da gospodarski rast nacije ne ovisi o kvantiteti resursa nego o kvaliteti njihove organizacije. Također, razni društveni akteri skloni su ga prihvatiti, jer za razliku od ostalih ekonomskih doktrina nudi i praktična rješenja organizacije i upravljanja znanstveno-istraživačkim resursima u svrhu gospodarskog rasta. Prikazani su i zanimljivi rezultati nekih usporednih analiza inovacijskih sustava pojedinih zemalja, iz kojih se jasno vidi ra-

zlika organizacijske strukture istraživanja i razvoja u njima te rezultata koje proizvode.

Drugi dio knjige također se sastoji od tri dijela, a prati tranziciju znanstvenih sustava i politika, objašnjavajući prijelaz od standardne znanstvene prema inovacijskoj politici u četvrtom poglavlju. U petom i šestom poglavlju temeljito i kritički prikazane su standardna, odnosno interakcijska, inovacijska politika te njezin suvremeni pandan koji je prevladava – sistemska inovacijska politika kao najnoviji koncept. Potonji proizlazi iz potrebe za harmonizacijom razvoja svih relevantnih komponenti, promatrajući inovacijski sustav kao sustav koji integrira četiri temeljna procesa / segmenta čijom interakcijom nastaje tehnološka promjena, tj. inovacija: istraživački kapacitet, društveni i ljudski kapital, tehnološka i inovativna sposobnost poduzeća te apsorpcijski kapacitet gospodarstva. Izloženi su i neki temeljni prijedori unutar područja, i to na razini stavova različitih znanstvenih struja i različitih teorijskih modela s pomoću kojih se objašnjava nastanak inovacija. U tom kontekstu, nezaobilazna je i usporedba državnoga i privatnoga financiranja znanosti, vrlo važna za svako razdoblje otkako znanost uopće postoji, pa tako i za današnjicu.

U zadnjem, trećem, dijelu knjige autorica se posvetila hrvatskom društvu i državi u kontekstu gospodarstva znanja, prateći nastanak domaće inovacijske politike te razmatrajući njezinu učinkovitost i razvojne perspektive. Sedmo poglavlje daje uvid u hrvatski inovacijski sustav (HIS) i inovacijsku politiku uz paralelnu analizu te propitivanje njihovih elemenata, ali i ukupne slike stanja inovacijskoga kapaciteta i s njime povezanih mjera u Hrvatskoj. U osmom se poglavlju inovacijska politika i sustav smještaju u širi sociokulturni kontekst te se izdvajaju oni faktori, npr. poput izostanka vizije razvoja, koji priječe društvenu sposobnost za gospodarski rast, odnosno promjenu i prilagodbu institucionalnog okruženja, a što je bit inovacijskoga sustava.

Upravo ta društvena sposobnost za institucionalnu promjenu, teorijski etablirana od evolutivnih ekonomista, zaključu-

je autorica – presudan je moment za preorijentaciju hrvatskoga društva na gospodarstvo znanja. Tek radikalne promjene u organizacijskoj i institucionalnoj strukturi znanosti i gospodarstva, ali i u modelima financiranja, pravnoj regulativi, načinu upravljanja i stilu odlučivanja, kao i u vrijednosnom i normativnom sustavu, omogućit će dublje ukorjenjivanje faktora rasta utemeljenih na znanju i povezivanju znanosti i gospodarstva.

Ova knjiga pruža iscrpan uvid u terijsko i praktično područje gospodarstva znanja, kritički promišljajući inovacijsku politiku i nacionalni inovacijski sustav Hrvatske. Stoga je zanimljivo štivo ne samo onomu kojemu je to tematski srodno struči nego i svakom hrvatskom znanstveniku kojeg zanima obogaćen uvid u kontekst vlastita djelovanja. S obzirom na univerzalnost konteksta, mnogi će studenti s raznih područja vjerojatno pronaći ponešto za sebe. Knjiga je nezaobilazna literatura svakom političaru željnom da s upućene pozicije odmjerenim promjenama pridonese boljitku hrvatskoga društva.

Juraj Perković

Manfred Gerstenfeld THE ABUSE OF HOLOCAUST MEMORY: DISTORTIONS AND RESPONSES

Jerusalem Center for Public Affairs, Institute for Global Jewish Affairs, 2009., 229 str.

U povodu Dana sjećanja na žrtve holokausta (27. siječnja) gotovo svi prikladni govori poput refrena završavaju uzvikom:

"Nikada više!" Je li zbog toga bespredmetno razmatrati prijedlog da se u tekst sveeuropskoga zakona namijenjenoga suzbijanju rasne mržnje uvedu odredbe o zabrani javnoga poricanja holokausta?

Uporaba i značenje termina *holokaust* prešlo je s aktualne vremenske distance cijelu amplitudu od stravične i sustavne nacističke akcije likvidacije Židova do njegova znanstvenog uobličavanja, a u novije vrijeme pojavljuje se zaodjeven u ruho raznih deformacija. Sve te izobličenosti dr. sc. Manfred Gerstenfeld detaljno kategorizira u 11 poglavlja svoje knjige *The Abuse of Holocaust Memory: Distortions and Responses (Zlorabljenje sjećanja na holokaust: izobličavanje i reakcije)*. Manfred Gerstenfeld je na čelu Jeruzalemskoga centra za odnose s javnošću, glavni urednik časopisa *Jewish Political Studies Review*, publicist *Changing Jewish Communities* i suizdavač časopisa *Post-Holocaust and Anti-Semitism* i *Jerusalem Viewpoints*. Gerstenfeld je međunarodno priznati stručnjak na području poslovne strategije i okoliša, a bio je savjetnik u nekima od najvećih svjetskih korporacija. Duboko je uronjen u probleme Židova i židovske zajednice u svijetu, a njegov je najveći doprinos povezan s antisemitizmom i postholokaustom. Rođen je u Beču, odrastao u Amsterdamu, a 1968. preselio se u Izrael, gdje živi i djeluje. Njegove su knjige prevedene i objavljene na nekoliko jezika.

Knjiga je strukturirana u dva dijela na 229 stranica. Prvi je dio istraživački rad samoga autora, a drugi je dodatak: to su intervjui i osvrti predstavnika raznih zemalja u kojima se dogodio holokaust. Knjiga je pisana poput priručnika – izvještaja s terena. Nakon predgovora Abrahama Foxmana slijedi kratko objašnjenje teme u prvom poglavlju naslovljenom *Categories of Distortion (Kategorije deformacije)*, u kojemu su predstavljeni oblici deformacije holokausta: poricanje, opravdanje, "izbjeljivanje", dejudaizacija, izjednačavanje, inverzija, trivijalizacija i zataškavanje sjećanja na holokaust. Termin *holokaust* općeprihvaćen je od 1970., u kontekstu nacističkih zlodjela, a Elie Wiesel, dobitnik Nobelove nagra-